HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

באסא מצראה דקיימי שבעה בחד קינא דכי נתרי ארבעה פשו להו תלתא אמר אביי ש"מ האי אסא מצראה כשר להושענא פשיטא מהו דתימא (א)הואיל ואית ליה שם לווי לא מתכשר קא משמע לן ואימא הכי נמי עץ עבות אמר רחמנא מכל מקום ת"ר [א]יבשו רוב עליו ונשארו בו שלשה בדי עלין לחין כשר ואמר רב חסדא ובראש כל אחד ואחד: נקטם ראשו: תני עולא בר חיננא נקטם ראשו ועלתה בו תמרה כשר בעי רבי ירמיה נקטם ראשו מערב יום טוב ועלתה בו תמרה ביו"ט מהו °יש דחוי אצל מצות או לא ותפשוט ליה מהא דתנן [ב]כסהו ונתגלה פטור מלכסות כסהו הרוח חייב לכסות ואמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן [ג]לא שנו אלא שחזר ונתגלה אבל לא חזר ונתגלה פטור מלכסות והוינן בה כי חזר ונתגלה אמאי חייב לכסות הואיל ואידחי אידחי ואמר רב פפא זאת אומרת אין דחוי אצל מצות דרב פפא גופא מיבעיא ליה מיפשיט פשיט ליה דאין דחוי אצל מצות לא שנא לקולא ולא שנא לחומרא או דלמא ספוקי מספקא ליה לחומרא אמרינן לקולא לא אמרינן תיקו [ג]לימא כתנאי עבר ולקטן פסול דברי רבי אלעזר [ד](בן) צדוק וחכמים מכשירין סברוה דכ"ע [ה]לולב אין צריך אגד ואת"ל צריך אגד לא ילפינן לולב מסוכה דכתיב בה תעשה [ו]ולא מן העשוי מאי לאו בהא קמיפלגי דמאן דפסיל סבר אמרינן יש דחוי אצל מצות ומאן דמכשיר סבר לא אמרינן יש דחוי אצל מצות לא דכ"ע לא אמרינן יש דחוי אצל מצות [ז]והכא במילף לולב מסוכה קא מיפלגי מר סבר ילפינן לולב מסוכה ומר סבר לא ילפינן לולב מסוכה ואיבעית אימא אי סבירא לן לולב צריך אגד דכ"ע ילפינן לולב מסוכה והכא בלולב צריך אגד קא מיפלגי ובפלוגתא דהני תנאי דתניא [ח]לולב בין אגוד בין שאינו אגוד כשר ר' יהודה אומר אגוד כשר שאינו אגוד פסול מאי טעמא דר' יהודה יליף לקיחה לקיחה מאגודת אזוב כתיב הכא [1]ולקחתם לכם ביום הראשון וכתיב התם [2]ולקחתם אגודת אזוב מה להלן אגודה אף כאן אגודה ורבנן לית להו לקיחה לקיחה מאן תנא להא דת"ר [ד]לולב [ט]מצוה לאוגדו ואם לא אגדו כשר מני אי רבי יהודה כי לא אגדו אמאי כשר אי רבנן מאי מצוה קא עביד לעולם רבנן ומצוה משום [3]זה אלי ואנוהו: או שהיו ענביו מרובין: °אמר רב חסדא דבר זה [י]רבינו הגדול אמרו והמקום יהיה בעזרו לא שנו אלא במקום אחד אבל בשנים או שלשה מקומות כשר (א) א"ל רבא

שנים

אסא מצראה. גדל על המיצר של שדה ומתוך שיש לו מקום פנוי הוא משביח ומצליח. לישנא אחרינא אסא מצראה הדס מצרי: **שלשה בדי עלין לחין.** שלשה בדין ובכל בד ובד שלשה עלין לחין דבבציר משלשה עלין לא הוי עבות: **ובראש כל אחד.** שיהו עלין הלחין בראשי הבדים אבל באמצעם לאו הדר הוא: **ועלתה בו תמרה.** כמין תמרה כעין הנמצא בעלי ערבה פעמים בעלין דבוק כמין פרי ירוק וצובעין בו הנשים לציפיהם: **ועלתה בו תמרה ביום טוב.** משנאגד דבתלוש נמי סלקא ביה: **יש דחוי אצל מצות.** כלומר[י] נוהגת תורת דחוי אצל מצות כשם שנוהגת אצל קרבנות דאם נראה ונדחת משנשחט' אמרת ידחה דתו לא הדר חזי הכא נמי הואיל ונדחה כשנקטם תו לא הדר מיחזי בעליית תמרה. והשתא לא דייק בין דחוי מעיקרא לנראה ונדחה דהאי דנקטם מעיו"ט לא נראה מעולם: **כסהו.** אדם לדם חיה או עוף: **לא שנו.** דכסהו הרוח חייב לכסות אלא שחזר ונתגלה: **הואיל ואידחי.** על ידי הרוח מכיסוי של מצוה כדקאמר דכי לא נתגלה פטור מלכסות: **אידחי.** לעולם ואפילו נתגלה: **ואמר רב פפא** גר': **דרב פפא גופיה.** האי דיוקא דרב פפא מיבעיא לי' לר' ירמיה: **מיפשט פשיט ליה.** לתנא דתנא כסהו הרוח חייב לכסות דאין דחוי: **לא שנא לחומרא.** כי הכא דמחייב ליה בכיסוי משום טעמא דאין דחוי: **ולא שנא לקולא.** כי ההיא דר' ירמיה דאי אמרי' אין דחוי הוי כשר ואם יש דחוי הוי פסול ואמרי' אין דחוי ומכשרינן: **או דלמא מספקא ליה.** לתנא ומספיקא לחומרא הוא דמחייב ליה בכיסוי שמא אין דחוי: **אבל לקולא.** כגון לענין תמרה: **לא אמרינן.** אלא פסלינן שמא יש דחוי או אין דחוי: **עבר ולקטן.** לעינבי הדס שהיו מרובין מעלין ותנן [לג:] אם מיעטן כשר ואין ממעטין ביו"ט משום שבות שדומה למתקן כלי ומכשירו ואם עבר ומיעטן פסול כדמפרש טעמא ואזיל: **סברוה.** רבנן דבי מדרשא דבעו למימר דהך פלוגתא ביש דחוי ואין דחוי היא: **דכ"ע.** רבנן ור' אלעזר בר' צדוק: **לולב אין צריך אגד.** ולא שייך ביה עשיה דלוקי טעמא דר' אלעזר דפסל משום תעשה ולא מן העשוי בפסולות וא"נ צריך אגד אפ"ה משום תעשה ולא מן העשוי לא מיפסיל דהא בדידיה לא כתיב תעשה: **ולולב מסוכה לא יליף.** הלכך מהשתא ליכא למיפסליה אלא משום דחוי דכיון שאגדו בפסול ונקרא עליו שם לולב של מצוה בשעת דחוי נדחה לעולם ואע"ג דלא נראה ונדחה הוא אלא דחוי מעיקרא. והאי דנקיט פלוגתייהו במיעטן ביום טוב משום דסתמא בתר דאגדיה הוא דהא ביום טוב לא אגיד ליה ואי לא צריך אגד איצטריך למינקט ביום טוב משום דאי לאו דקדש היום אכתי לא חל עליה זמן מצוה ולא שם מצוה למקרייה דחוי: **ומאן דמכשר סבר.** אין דחוי לענין מצוה אלא לענין קדושה כגון קרבנות: **לא דכ"ע לא אמרי' יש דחוי במצוה.** וטעמא דמאן דפסל משום תעשה ולא מן העשוי הוא דקסבר לולב צריך למיגד ושייך ביה עשיה והכא במילף לולב מסוכה פליגי: **ילפינן.** בבנין אב הואיל וזה בעשיה וזה בעשיה מה זה ולא מן העשוי אף זה ולא מן העשוי: **ואנוהו.** התנאה[ל] לפניו: **רבינו.** (ב) רב: **במקום א'.** שהענבים כולן ביחד ומיהו מרובין הן על העלין שבכל ההדס: הכי גרסינן **לא שנו אלא במקום אחד אבל בשנים ושלשה מקומות כשר אמר ליה רבא שנים ושלשה מקומות הוה ליה מנומר ופסול.** הכי גרסינן לה לקמן לענין עלתה חזזית באתרוג:

מנומר

ואימא הכי נמי. תימה מאי ס"ד למיפסליה משום שם לווי מידי הדס כתיב בקרא הא אפי' הירדוף מכשרינן אי לאו משום דכתיב דרכיה דרכי נועם:

נקטם מערב יו"ט ועלתה בו תמרה ביו"ט מהו. אף על פי שבקונטרס הזכיר נראה ונדחה הא דהכא דחוי מעיקרא הוא כיון דבתחלת יו"ט לא חזי כדמוכח לקמן גבי אסור מעיו"ט והוי דגבי קדשים פשיטא לן דדחוי מעיקרא הוי דחוי גבי מפריש נקבה לפסחו בפ' מי שהיה טמא (פסחים ד' צח. ושם) וגבי בהמה של שני שותפים בפ"ק דזבחים (ד' יב. ושם) ובפ"ק דקדושין (ד' ז. ושם) גבי מצוה מיבעיא לן וכי תימא הא דאסקינן גבי אסור תפשוט דדחוי מעיקרא לא הוי דחוי לא דמיין להכא כדפרישנא לעיל דשאני התם דבידו ללקט ואפי' בקדשים מכשירין מה"ט במסכת זבחים פ' כל הפסולין (דף לד: ושם) דתנן גבי קבל הכשר ונתן לפסול יחזיר לכשר ופריך בגמ' וליהוי דחוי ומשני רב אשי כל שבידו לא הוי דחוי ומיהו לא לגמרי דמי להאי דינא דהא נראה ונדחה הוא ולקמן מסקינן דלא תפשוט מיני' נראה ונדחה חוזר ונראה אע"ג דבידו ללקטן וכן בההיא דהפריש קרבן והמיר דת דבידו לחזור ואפילו הכי אמרינן פ"ק דזבחים (ד' יב: ושם) הואיל ונדחה ידחה ועוד אמר בזבחים פרק קדשי קדשים (ד' נט. ושם) כל הקדשים שנשחטו עד שלא נפגם המזבח ואח"כ נפגם המזבח פסולין דהואיל ונדחה ידחה אע"פ שבידו לתקן וצריך לחלק בדברים והא דמדמי הכא ההיא דכיסוי הדם דבידו לגלות מכל מקום היה לו לחשבו דחוי הואיל ונפטר מלכסות לא נתחייב להוציאו מן הדחוי כדי לחזור ולכסות והא דמייתי לימא כתנאי מעבר ולקטן הוה מצי לדחויי דמ"ד התם אין דחוי משום דבידו לתקן אבל הכא דאין בידו לתקן יש דחוי: **והכא** במילף לולב מסוכה קמיפלגי. והוה מצי לאשמועינן פלוגתייהו בליקטן בהיתר כגון מערב יום טוב לאחר שאגדן והא דנקט פלוגתייהו בליקטן באיסור כגון ביו"ט לאשמועי' דאפילו הכי חכמים מכשירין דאין דחוי:

שנים

מסורת הש"ס

א) [לקמן לד.], ב) חולין פז. ע"ז מז., ג) לעיל יא: [ע"ש ובתוס' שם ד"ה דברי ר"ש בן יהוצדק], ד) [צ"ל ברבי], ה) [לעיל ל: ושם נסמן], ו) [לעיל יא: ושם נסמן], ז) [שם], ח) מנחות כז. לעיל יא: [לעיל לא: תוספתא פ"ב הי"א], ט) מנחות כז. לעיל יא:, י) [לקמן לה:], כ) בס"א: כלום, ל) בס"א: אתנאה, מ) [וע"ע תוס' זבחים לד: ד"ה כל שבידו ועוד שם נט. ד"ה עד שלא ותוס' מנחות נט: ד"ה כלן],

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' או שלשה מקומות כשר אמר רבא שנים: (ב) רש"י ד"ה רבינו רב. נ"ב בבכורות פ' מומין אלו דף מה וכן בפרק בא סימן דף מט איכא נמי כהאי סוגיא אמר רב חסדא דבר זה רבינו הגדול אמרו המקום יהיה בעזרו כו' ופרש"י רבינו רב ואע"ג דבפ' החולץ דף מה קאמר כי אתא רב דימי א"ר יצחק בר אבדימי משום רבינו אמרו נכרי ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר ופרש"י רבינו רבי היינו משום דהתם אי אפשר לפרש רבינו רב דרב הולד כשר אית ליה ובפ"ק דר"ה סוף דף יט פרש"י נמי רבינו רב:

◆

גליון הש"ס

גמ' יש דחוי אצל מצות. עיין סוטה דף טו ע"ב תוס' ד"ה נתאכמו: שם אר"ח דבר זה רבינו הגדול אמרו. כעין זה לקמן דף לה ע"ב:

◆

מוסף רש"י

אלא שחזר ונתגלה. לאחר שכיסהו הרוח (ע"ז מז.). **אבל לא חזר ונתגלה פטור מלכסות.** דהא מכוסה ועומד הוא (חולין פז.). **כי חזר ונתגלה אמאי חייב לכסות.** הא אידחי ליה כשכיסתו הרוח, כיון דכל זמן שלא נתגלה פטור מלכסות אידחי ליה מכיסוי (ע"ז מז.) דהא כסהו ונתגלה פטור מלכסות (חולין פז.). **אין דחוי אצל מצות.** אין אמרינן דחוי אלא מלות, וכי אמרינן דחוי בפסול קרבן הוא דאמרינן (שם). **עבר ולקטן.** עבר על דברי חכמים שאמרו אין ממעטין ביו"ט וליקטן ביו"ט (לעיל יא:). **לא ילפינן לולב מסוכה.** לפסול בה את העשוי, לא ילפינן לא למדוה, ואין אדם דן גזירה שוה מעצמו אלא אם כן למדו מרבו ורבו מרבו עד משה רבינו, ושמא מקראות הללו לא לדרוש גזירה שוה נכתבו (שם וכעי"ז בסידור רש"י סי' רעג).

עין משפט נר מצוה

לא א טוש"ע או"ח סי' תרמו סעיף ח:
לב ב ג מיי' פי"ד מהל' שחיטה הל' ז סמג עשין סד טוש"ע יו"ד סי' כח סעיף יא:
לג ד מיי' פ"ז מהלכות לולב הלכה ו סמג עשין מד טוש"ע או"ח סי' תרנא סעיף א:

◆

תורה אור השלם

1. וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וַעֲנַף עֵץ עָבֹת וְעַרְבֵי נָחַל וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים: ויקרא כג מ

2. וּלְקַחְתֶּם אֲגֻדַּת אֵזוֹב וּטְבַלְתֶּם בַּדָּם אֲשֶׁר בַּסַּף וְהִגַּעְתֶּם אֶל הַמַּשְׁקוֹף וְאֶל שְׁתֵּי הַמְּזוּזֹת מִן הַדָּם אֲשֶׁר בַּסָּף וְאַתֶּם לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֹּקֶר: שמות יב כב

3. עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ אֱלֹהֵי אָבִי וַאֲרֹמְמֶנְהוּ: שמות טו ב

◆

רבינו חננאל

באסא מצראה, שעליו צרין וקיימי שבעה בקינה, ונתרי ד' מינייהו דאינון רובא ונשתיירו תלתא, כיון דקרינא ביה עבות כשרה, ואע"ג דאינון מיעוטא. א) פשיטא, סד"א כיון דקרו ליה אסא מצראה, שם לווי הוה, קמ"ל עץ עבות אמר רחמנא מכל מקום. ת"ר יבשו רוב עליו ונשתיירו בו [ג' בדין עלין] לחים כשר. אמר רב חסדא ובראש כל אחד ואחד. נקטם ראשו של הדס פסול, עלתה בו תמרה כשר. עלתה ביום טוב מאי, ואמרינן מאי קמיבעיא ליה, יש דיחוי אצל מצות או לא. דאם נראה ונדחה ונראה, כיון שנדחה נדחה, או דילמא כיון שחזר ונראה כשר, דהא חזר לכשרותו. ואמרינן תפשוט ליה מהא דרב פפא דאמר, זאת אומרת אין דיחוי אצל מצות. ואמרינן היא גופא מיבעיא ליה, הא דרב פפא פשיטא ליה דאין דיחוי אצל מצות לא שנא לקולא ולא שנא לחומרא, או דילמא לחומרא פשיטא ליה לקולא מספקא ליה. ואתינן למיפשטא מהא דתניא עבר וליקט הענבים מן ההדס פסול דברי ר' שמעון בן צדוק, וחכמים מכשירין. ואסיקנא לא דכולי עלמא אין דיחוי אצל מצות, ולולב צריך אגד, ובמילף לולב מסוכה פליגי כו', עד והכא בלולב צריך אגד, ובפלוגתא דהני תנאי, דתניא לולב בין אגוד בין שאינו אגוד כשר, ר' יהודה אומר אגוד כשר שאינו אגוד פסול. ואסיקנא כמאן אזלא הא דתניא לולב צריך לאגדו, לא אגדו כשר. אי כר' יהודה כי לא אגדו אמאי כשר, ואי כרבנן מאי מצוה. לעולם כרבנן, ומצוה משום זה אלי ואנוהו. **פיסקא** או שהיו ענביו, פי' פירותיו מרובות מעליו פסול.

א) נראה דחסר בד' רבינו אמר אביי ש"מ האי אסא מצראה כשר להושענא.